

**Het Baarnsch
Lyceum**

Protocol extra tijd

Het Baarnsch Lyceum

Auteurs

OCO: H. Smelik, H. Koole, L. ten Doeschate

OT: J. Pauw, N. Brundel, J. Voorsluijs

5 maart 2025

Inhoud

1. Zorgplicht.....	3
2. Extra tijd	3
3. De deskundigenverklaring	3
4. Uitgangspunten aanvraag extra examentijd	4
5. Criteria en procedure per problematiek.....	4
5.1 Leerlingen met problemen in de informatieverwerking (bijv: leerlingen met ASS of AD(H)D).....	5
5.2. Leerlingen met dyslexie.....	5
5.3. Leerlingen met dyscalculie	6
5.4. Leerlingen met (chronische) medische problemen.....	6
5.5. Leerlingen met een auditieve of visuele beperking	7
5.6. Leerlingen die nog geen 6 jaar Nederlandstalig onderwijs volgen	7
6. Alternatief voor extra tijd: time out	8

Dit protocol schetst de procedure die de school hanteert. In individuele gevallen kan beredeneerd afgeweken worden van de in dit protocol beschreven richtlijnen. Het besluit om af te wijken van het protocol wordt genomen door de rector.

Geldigheidsduur van dit protocol: vanaf 1-4-2025 tot 1-4-2029

1. Zorgplicht

De Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte verplicht de school om binnen redelijke grenzen belemmeringen weg te nemen die de leerling met een handicap of chronische ziekte door zijn beperking ondervindt, in onderwijs, toetsing en examinering. De bevoegdheid om een aanpassing van de wijze van afnemen wel of niet toe te laten, ligt bij de school. De mogelijkheid om kandidaten met een ondersteuningsbehoefte te ondersteunen wordt geregeld door [artikel 3.54 Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#).

In dit protocol wordt beschreven in welke gevallen leerlingen op basis van welke grondslag recht hebben op extra tijd bij het maken van toetsen en examens. Voor vragen over dit protocol kunt u terecht bij de ondersteuningscoördinator.

2. Extra tijd

Op grond van artikel 55 van het [Eindexamenbesluit](#) kan bij centrale examens (en SE's) aan leerlingen met een beperking een half uur tijdverlenging worden toegekend. Het kan worden toegestaan als de school beschikt over een verklaring van een ter zake kundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater (NIP- of Big geregistreerde deskundige). Bij een visuele, auditieve of lichamelijke beperking is zo'n verklaring niet nodig. Als sprake is van meerdere beperkingen, mogen de tijdverlengingen op grond van verschillende beperkingen *niet* bij elkaar worden opgeteld.

Artikel 3.54 zou als automatisme kunnen worden toegepast: wie een verklaring heeft krijgt tijdverlenging. Het spreekt vanzelf dat dat niet de bedoeling is. Het beoordelen van de vraag of naar redelijkheid door tijdverlenging een belemmering wordt weggenomen, vergt een inhoudelijke afweging van het bevoegd gezag van de school. Er wordt een advies gegeven door het ondersteuningsteam; het besluit ligt bij de rector. Er is een mogelijkheid van beroep bij de rector van de school.

3. De deskundigenverklaring

Extra tijd of andere faciliteiten tijdens toetsen kunnen worden toegekend op basis van een classificatie. De deskundigenverklaring is een startpunt voor een onderwijstraject waarin zo goed mogelijk met de beperking rekening wordt gehouden. Dit kan bijvoorbeeld door het wegnemen van belemmeringen, of meer inspanning van de leerling (bijv. méér lezen als je dyslectisch bent).

Het (centraal) examen is een eindpunt. De daar toegestane aanpassingen zijn een logisch vervolg van een onderwijstraject. Dat betekent overigens niet dat aanpassingen zonder meer zijn toegestaan *als* en *omdat* ze in het voortraject zijn toegepast. Deskundigenverklaringen zijn soms heel open, soms heel specifiek. In beide gevallen is het de verantwoordelijkheid van de school, altijd in overleg met ouders en de leerling, om in het onderwijstraject te verifiëren of aanpassingen nodig zijn – met daarna dus een vervolg bij het schoolexamen en het centraal examen.

Een deskundigenverklaring met daarin een algemene formulering dat 'deze leerling gebaat is bij extra tijd' is niet voldoende. Uit de verklaring moet blijken dat tijdverlenging bij de leerling de blokkade wegneemt die wordt veroorzaakt door de problematiek. In de verklaring van de deskundige moet een koppeling gemaakt worden tussen de classificatie, de problematiek en de daarvoor benodigde faciliteiten. In dat geval neemt school het advies van de externe deskundige over (tenzij er goede redenen zijn om dit advies in twijfel te trekken).

Als in een verklaring van de deskundige uitsluitend een koppeling wordt gegeven tussen de classificatie en de behoeften is het aan de school om te bepalen welke faciliteiten passend zijn.

- In het geval van taalproblematiek (dyslexie, NT2, etc.) bepaalt de Remedial Teacher van school in samenspraak met de ondersteuningscoördinator.
- In het geval van overige classificaties bepaalt de schoolpsycholoog in samenspraak met de ondersteuningscoördinator op basis van de uitkomsten van het doorlopen van de onderstaande stappen:
 - Dossierstudie
 - Observatie (al dan niet uitgevoerd op afstand door de docenten in te schakelen) tijdens toets-situaties en/of analyse van de toetsen.
 - Eventueel gestructureerd interview met leerling, mentor en (optioneel) ouders
 - Trainingstraject gericht op het wegnemen van belemmeringen als gevolg van de problematiek, behorende bij de classificatie.
 - Eventueel een proefperiode met de extra-tijdregeling.

Als de uitkomsten helder zijn, communiceert de RT of de schoolpsycholoog de uitkomsten met de leerling en ouders. De schoolpsycholoog stelt een verklaring op waarmee de leerling de rest van de schoolloopbaan verzekerd is van de benodigde faciliteiten. Deze wordt bekrachtigd door de rector en wordt digitaal in SOM gezet, en met leerling en ouders gedeeld.

4. Uitgangspunten aanvraag extra examentijd

1. Op advies van de ondersteuningscoördinator beslist de conrector over de aanvraag voor extra examentijd.
2. Enkel leerlingen met een deskundigenverklaring m.b.t. hun problematiek waaruit blijkt dat extra tijd een belemmering wegneemt, hebben recht op extra tijd bij toetsen en examens.
3. Ouders moeten ervoor zorgen dat de deskundigenverklaring tijdig wordt ingeleverd bij de ondersteuningscoördinator (zie criteria en procedure).

5. Criteria en procedure per problematiek

Het beoordelen van de vraag of naar redelijkheid door tijdverlenging een belemmering wordt weggenomen, vergt een inhoudelijke afweging van het bevoegd gezag van de school. Er wordt een advies gegeven door het ondersteuningsteam; het besluit ligt bij conrector en de ondersteuningscoördinator. Er is een mogelijkheid van beroep bij de rector van de school.

Er worden zes groepen onderscheiden:

5.1 Leerlingen met problemen in de informatieverwerking (bijv: leerlingen met ASS of AD(H)D)

Heeft de leerling ook dyslexie dan is een Dyslexieverklaring waarin extra tijd wordt genoemd voldoende. Zie dan verder 5.2. leerlingen met dyslexie.

	Voorwaarden
Tot en met het pre-examenjaar	De ondersteuningscoördinator ontvangt van ouders (een kopie van) de diagnoseverklaring. De ondersteuningscoördinator registreert de classificatie in het dossier van de leerling. Ouders/leerling (en school) kunnen deze schooljaren gebruiken om te onderzoeken of de leerling inderdaad gebaat is bij extra tijd. Een leerling krijgt ondersteuning en begeleiding om belemmeringen te verminderen en vaardigheden te vergroten. Pas als dat is ingezet en er duidelijk is geworden dat de problematiek hardnekkig is en de leerling ernstig blijft belemmeren, kan onze schoolpsycholoog een deskundigheidsverklaring opstellen en adviseren extra tijd in te zetten.
Vanaf pre-examenjaar	De ondersteuningscoördinator ontvangt voor de start van het pre-examenjaar (H4 en V5) van ouders een deskundigenverklaring, opgesteld door een psycholoog of orthopedagoog. Uit deze verklaring blijkt dat tijdverlenging bij de leerling de blokkade wegneemt die wordt veroorzaakt door de problematiek. De ondersteuningscoördinator registreert de leerling op de extra tijd lijst, voert een gesprek over het belang van het ontwikkelen van vaardigheden en noteert het in het dossier van de leerling. Bij zij-instromende (pre)examenleerlingen waarbij extra tijd is toegekend door zijn of haar vorige school en de leerling dus gewend was dit te krijgen vanuit de school van herkomst, wordt deze toekenning door Het Baarnsch Lyceum overgenomen. Voor zij-instromers tot en met het pre-examenjaar wordt onderzocht of de leerling gebaat is bij extra tijd.
Centraal examen	School is in het bezit van een deskundigenverklaring. Tijdverlenging wordt voorafgaand aan het CSE, door de examensecretaris, gemeld bij de inspectie

5.2. Leerlingen met dyslexie

	Voorwaarden
Onderbouw en bovenbouw	De dyslexiecoördinator, onze RT-er, ontvangt van ouders (een kopie) van de dyslexieverklaring. De dyslexiecoördinator registreert de verklaring op de dyslexielijst en in het dossier van de leerling. Een aparte deskundigenverklaring m.b.t. extra tijd is voor deze groep meestal niet nodig omdat extra tijd meestal al wordt genoemd in de diagnoseverklaring. Indien dit niet het geval is gelden de voorwaarden zoals gesteld bij groep 1.
Centraal examen	School is in het bezit van een deskundigenverklaring. Tijdverlenging wordt voorafgaand aan het CSE, door de examensecretaris, gemeld bij de inspectie.

5.3. Leerlingen met dyscalculie

Leerlingen met dyscalculie hebben alleen recht op extra tijd bij toetsen waarbij veel rekenvaardigheden worden gevraagd. Zie ook het protocol dyscalculie. Heeft de leerling ook dyslexie dan is een Dyslexieverklaring waarin extra tijd wordt genoemd voldoende. Zie dan verder 5.2. leerlingen met dyslexie.

	Voorwaarden
Onderbouw en bovenbouw	De RT-er of ondersteuningscoördinator ontvangt van ouders (een kopie) van de dyscalculieverklaring. De ondersteuningscoördinator registreert de verklaring op de extra tijdlst en in het dossier van de leerling. Een aparte deskundigenverklaring m.b.t. extra tijd is voor deze groep meestal niet nodig omdat extra tijd meestal al wordt genoemd in de diagnoseverklaring. Indien dit niet het geval is gelden de voorwaarden zoals gesteld bij groep 1.
Centraal examen	School is in het bezit van een deskundigenverklaring. Tijdverlenging wordt voorafgaand aan het CSE, door de examensecretaris, gemeld bij de inspectie.

5.4. Leerlingen met (chronische) medische problemen

Heeft de leerling ook dyslexie dan is een Dyslexieverklaring waarin extra tijd wordt genoemd voldoende. Zie verder 5.2. leerlingen met dyslexie. Tijdverlenging wordt soms ook gevraagd bij chronische vermoeidheid of concentratieproblemen. Bij deze beperkingen ligt dat echter niet zonder meer voor de hand. Wie snel vermoeid is, zou juist korter moeten werken. De passende oplossing is hier niet tijdverlenging, maar een (korte of langere) onderbreking van een toets of examen (time-out). De leerling kan dan even rusten, of bijvoorbeeld ontspannen en concentratie opbouwen via oefeningen.

	Voorwaarden
Onderbouw en Bovenbouw	Deze groep leerlingen ontvangt niet automatisch de faciliteit extra tijd omdat een leerling met een medische problematiek niet altijd gebaat is bij extra tijd. Ouders leveren een medische verklaring in bij de ondersteuningscoördinator, waarin genoemd wordt dat de leerling extra tijd nodig heeft vanwege medische klachten. Bij chronische klachten zal deze faciliteit de gehele schoolcarrière van kracht blijven. Bij niet-chronische klachten wordt er per schooljaar opnieuw gekeken naar de noodzaak van het inzetten van de faciliteit extra tijd. De ondersteuningscoördinator registreert de verklaring op de extra tijdlst en in het dossier van de leerling.
Centraal examen	School is in het bezit van een deskundigenverklaring. Tijdverlenging wordt voorafgaand aan het CSE, door de examensecretaris, gemeld bij de inspectie.

5.5. Leerlingen met een auditieve of visuele beperking

Voor het treffen van aanpassingen in de wijze van examinering bij kandidaten met een *auditieve of visuele* beperking is *geen* deskundigenverklaring nodig. De verlenging van de tijdsduur van het centrale examen hoeft bij kandidaten met een visuele beperking niet tot het standaard halve uur beperkt te blijven. Als richtlijn geldt 50% tijdverlenging voor slechtzienden, 100% voor blinden en slechtzienden.

5.6. Leerlingen die nog geen 6 jaar Nederlandstalig onderwijs volgen

Een leerling heeft recht op extra tijd als deze nog niet langer dan 6 jaar Nederlandstalig onderwijs volgt. Voordat extra tijd wordt ingezet, zal een gesprek plaatsvinden tussen leerling en mentor, Remedial Teacher of NT2-docent. In dit gesprek worden de voor- en nadelen van de inzet van extra tijd besproken. De extra tijd zal regelmatig worden geëvalueerd worden met leerling, eventueel ouders, en mentor, Remedial Teacher of NT2-docent. Ook mag deze leerling een extra woordenboek gebruiken: naast een Nederlands woordenboek mag ook een woordenboek Ne-eigen taal gebruikt worden. Na 6 jaar Nederlands onderwijs te hebben gevolgd vervalt het recht op extra tijd (aan het einde van dat schooljaar). Voor een leerling met een beperking, die maximaal zes schooljaren (Nederlandstalig) onderwijs heeft gevolgd in Nederland, kan tweemaal een half uur tijdverlenging worden toegestaan.

6. Alternatief voor extra tijd: time out

Een alternatief voor tijdverlenging is een korte of iets langere pauze tijdens een schoolexamen of het centraal examen. Onder toezicht, en zonder dat de leerling toegang heeft tot de opgaven of het door hem gemaakte werk. Er is geen deskundigenverklaring nodig.

Een pauze kan bij sommige beperkingen veel effectiever zijn dan tijdverlenging. Dat geldt bijvoorbeeld voor kandidaten met chronische vermoeidheidsklachten. Maar ook voor kandidaten met concentratieproblemen, die het hoofd even leeg kunnen maken, of voor kandidaten met extreme faalangst die de pauze kunnen benutten om aan stressreductie te doen.

Een pauze kan ook worden benut voor noodzakelijke handelingen in verband met de beperking, dat komt vooral bij medische klachten voor (bijvoorbeeld epilepsie of diabetes). De pauze mag worden gebruikt in aanvulling op tijdverlenging, of in plaats van tijdverlenging.

Voorwaarde voor toepassing van pauzes tijdens het CSE is een zorgvuldige vermelding op het proces verbaal en adequaat toezicht tijdens de pauze. De school meldt deze pauzeafspraken bij de inspectie.

De invulling van de pauze is aan de school, in overleg met de leerling. Voor sommige leerlingen is even rust voldoende. Andere hebben baat bij even bewegen (onder toezicht en zonder hinder voor anderen). Een gesprek met een deskundige die met de kandidaat de stress kan reduceren, is ook toegestaan. Sommige leerlingen hebben het meest baat bij een vooraf vastgelegd helder moment, bijvoorbeeld anderhalf uur na het begin van het examen en dan een kwartier pauze. Een andere optie is dat bij de start van het examen even wordt gekeken waar een handige knip zit, dus bijvoorbeeld tussen tekst 3 en tekst 4 van het centraal examen Engels. En een derde veel toegepaste optie is dat de leerling op het moment zelf aangeeft dat het pauzemoment gewenst is.